

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica.

Iese odata in septemana: DUMINECA.

Pretiuu abonamentulu :

Pentru Austro-Ungari'a pe anu	5 fl.—cr.
" " " " jum. anu 2 „	50 „
Pentru Romani'a si strainetate pe an	14 franci
" " " " „ j. a.	7 franci

Pretiuu insertiuniloru :

Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte	4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.
---	------------------------------

Correspondintiele sè se adreseze la Redac-
tiunea dela

„BISERIC'A si SCÓL'A“

Èr banii de prenumeratiune la

TIPOGRAFI'A DIECESANA in ARAD.

Sinodulu eparchialu alu Aradului.

(fine.)

Proiectu de bugetu

Pentru Consistoriulu eparchialu gr. or. din Ora-
dea-mare, pe anulu solaru 1885.—

I.

Pentru Consistoriulu plenariu :

1. Salariulu presiedintelu vicariu eppescu	2.400 fl.
2. Salariulu secretariulu consistorialu	1.200 fl.
3. Salariulu fisculu consistorialu	200 fl.
4. Salariulu archivariulu consistorialu	600 fl.
5. Remuneratiune pentru unu diarnistu la casu de necessitate	120 fl.
6. Spese de calatoria in cause plenare	50 fl.
7. Spese sinodale	700 fl.
8. Spesele congresulu nationalu-bisericescu	1000 fl.
9. Competinti'a sidocsiei eppesci	600 fl.
	suma 6870 fl.

II.

Pentru Senatulu bisericescu :

1. Spre ajutorarea bisericelelor serace	500 fl.
2. Spese de calatoria in cause bisericesci	100 fl.
	suma : 600 fl.

III.

Pentru senatulu scolariu :

1. Salariulu referintelu	1200 fl.
2. Pentru remunerarea catichetiloru dela scólele me- die si normale din Oradea-mare, Beiusiu, Sa- lont'a si Dobretienu	200 fl.
3. Spese de calatoria in cause scolare-	100 fl.
	suma : 1500 fl.

VI.

Pentru Senatulu epitropescu :

In contributiune si equivalentu	100 fl.
2. Pentru conservarea si asigurarea edificiulu con- sistorialu	10 fl.
3. Servitoriulu de cancelaria à 15 fl. la luna	180 fl.
4. Lemne de focu pentru cancelaria	60 fl.
5. Recuise de scrisu	50 fl.
6. Luminarea cancelarie	25 fl.
7. Tiparituri	150 fl.

8. Instruirea cancelariei	40 fl.
9. Spese de calatoria in cause epitropesci	50 fl.
10. Onorariu cassariulu consistorialu	50 fl.
11. Spese neprevedute	50 fl.
	suma : 855 fl.

Recapitulare :

I. resortu	6870 fl.
II. „	600 fl.
III. „	1500 fl.
IV. „	855 fl.
	sum'a totala 9825 fl.

Acoperirea bugetulu.

1. Restulu sperativu alu casei ce va resultá la fi- nea anulu prin economisare	
2. Ajutoriulu de statu	6000 fl.
3. Contribuiri eparchiale	1200 fl.
4. Competinti'a sidocsiala	600 fl.
5. Interese si tacse diverse	400 fl.

Referitoriu la concludulu Sinodulu protopopescu din Vascau, prin carele se decretéza colectarea si eiectarea de contribuii pre credintiosii din acelu tractu pe scopulu radicarei unei casei, carea se servéca de locuintia protopresbiterulu, care Consistoriulu oradanu l'a substernutu Sinodulu cu contra propunere de a nu se admite arunculu, càci acelu între imprejurarile de astadi mai multu ar stricá, — la propunerea comisiunei — sinodulu iucuvintéza numai colectarea benevola dar nu si arunculu propusu de sinodulu protopresbiterulu din tractulu Vascaului.

La ordinea dílei se pune referad'a comisiunei bisericesci asupra propunerei deputatulu P. Rotariu in privinti'a stagnarei afaceriloru oficióse a corporatiuniloru si organeloru metropolitane. la propunerea comisiunei — sinodulu decide a aduce la cunoscinti'a Inaltu Presintiei Sale Dlui Archiepiscopu si Metropolitu Mironu Romanulu seriósele sale ingirigi si temeri de viitorulu constitutiunei si a autonomiei nóstre bisericesci — prin o reprezentatiune sinodala in carea Inaltu Prea Santi'a Sa se fia rogatu in numele acestui sinodu, ca nesmintitu in decursulu timpulu de véra alu acestui anu se puna in curgere tóta activitatea Consistoriulu metropolitann, atátu cu privire la afacerile administrative ale numitulu Consistoriu, cátu si pentru publicarea si spedarea lucrariiloru Congresulu trecutulu, apoi pentru luarea

dispozițiilor lor convenite referitoare la convocarea și ținerrea congresului național bisericesc nesmintit în toamnă anului curinte.

Comisiunea bugetaria prin referințele ei Ioan Moldovanu substerne spre aprobare proiectul referitoriu la rogatiunile sub titlu de diurne și spese de calatorie a deputatilor dela sinodul actualu. Sinodul încuviințează erogațiunile proiectate de comisiunea bugetaria.

Se pune la ordinea zilei alegerea comisiunei controlătoare, carea în înțelesul regulamentului pentru administrarea fondurilor diecesane va avea și controzele manipularea fondurilor. În comisiunea controlatorie pe anul 1884/5 se alege deputatii: Constantin Gurbanu, Ioan Popu și Petru Oprisiu.

Se pune la ordinea zilei alegerea alor trei asessori mireni spre completarea Senatului episcopesc. Facându-se votare secreta, se alege: Adalbertu Mihailoviciu cu 34 voturi, Georgiu Purcariu cu 32 și Traianu Barzu cu 32 din 36 voturi, cari numai de câtu se și dechiara de alesi asessori consistoriali în Senatul episcopesc.

Autenticarea prorocului acestuia, se încuviințează deputatilor cu locuința în centru.

În fine deputatul Paulu Rotariu accentuându decursul cel bun și lucrările cele folositoare ale acestei sesiuni sinodale, mulțimesce Prea Sântiei Sale Parintelui Episcopu presedinte în numele Sinodului, pentru înțelpt'a și bun'a conducere, pofțindu ca acest'a se se tréca la protocolu. Sinodul, continuându cu cele premise de deputatul Paulu Rotariu, între vii semne de mulțamire esprime mulțamita Prea Sântiei Sale Parintelui Episcopu presedinte pentru bun'a conducere și pentru activitatea sa din această sesiune sinodala.

Prea Sântia Sa Parintele Episcopu anca și descopere bucuria și mulțamita sa pentru zelul și interesul ce l'au esperiat și cu această ocaziune la toti membrii sinodali catra cauzele bisericesci, scolare și foundationale, apoi implorându darul lui Dumnezeu asupra lucrărilor sinodali și asupra tuturor membrilor sinodali, — dechiara această sesiune sinodale de încheiata.

Seminariulu diecesanu.

Vorbim ca și despre unu lucru ce în faptă ar și existe de-si elu nu se vede numai pe planurile arhitectilor; înainte cu unu anu idéa de seminaru a surprinsu pre toti eparchiotii diecesei aradane, — nu credeamu ôre-cumva celor ce ceteamu nici celor'a ce audiamu despre radicarea unui seminaru; totulu, ce în această privintia credeamu a fi posibilu, se marginea la o mersiava sperantia, că adeca în anulu ce trecu, vomu fi potutu a colectá o suma ôre-carea, cu ajutoriulu carei'a apoi se fimu fostu în stare a elocá undeva unu capitalu de bani, dreptu basa spre scopulu anumitu, și care capitalu numai dupa fructificare și adausuri de peste mai multi ani ar resultá ceea-ce dorim, radicarea seminarului. —

Ne-am surprinsu placutu înse, potemu dice — ne-am uimitu de emularea comunelor bise-

ricsci și a particularilor din diecesa, vedindu concursulu lor puternicu, bunavointi'a, sacrificiulu adusu pe altariulu culturai nationali-bisericesci, ceea-ce a resultatu, de asteptările nostre s'au realizatu înainte de a sperá, și deci zidurile seminarului, acestu templu de multu doritu alu muselor, cari înainte de acest'a cu 61 ani ar fi trebuitu a se radica, — în curendu, pana la anulu — se voru înaltá și voru dá adopostu sutelor de teneri, surescentiei preotilor și investitorilor, cari voru se devina totu atâti'a luminatori ai poporului românesc. —

Jertfele creștinilor romani au contribuit, de pentru tenerii preparandi anca cu începutulu anului viitoriu scolasticu se va deschide unu nou alumneu într'unu edificiu destulu de spaciosu cumperatu asta-primavéra dela brnés'a Sina cu 10.000 fl.; jertfele creștinilor romani au contribuit, de catra intravilanulu donatu de generós'a baronésa Ifigenia Sina — s'a mai cumperatu dela dens'a unu intravilanu cu supraedificate în pretiu de 8 mii florini; jertfele creștinilor romani au pricinuitu, de — pe teritoriulu donatu, în decurendu se va pune pètr'a fundamentala a seminarului și tôte aceste trei intravilane suntu comasate într'unu complexu de 3000 stengeni □; Licitarea pentru însasi edificarea seminarului s'a ținutu la 22 l. c. cu carea ocaziune din pretiulu de esclamar de 77.959 fl. 80 cr. s'a scartiatu $5\frac{1}{4}\frac{0}{0}$ adeca 4872 fl. 50 cr. și deci întreprinderea zidirei dintre cinci licitanti a caditu pe cunoscutii arhitecti din Aradu Jirarsek-Kotsis cu 73087 fl. 30 cr. sub condițiunile, că pana la 15 Oct. a. c. edificiulu întregu se fia pus sub acoperementu, éra la 1 Iuniu 1885 se fia gata conformu planului statoritu de consistoriu și sinodu.

Astfelu dara cu unu pasiu am înaintatu mai aprópe catra ajungerea scopului; unu pasu acest'a, care ni vestesce totodata, că am trecut peste grentatile începutului și e aprópe timpulu, candu cu ajutoriulu lui Dumnezeu dieces'a va prasni diu'a, în carea cu micu cu mare ne vomu bucurá vedindu-ni tenerimea noastră adopostita sub scutul și îngrijirea nemidilocita a organelor chimate d'a veghiá asupra disciplinei și conduitei acelor'a, cari se pregatescu spre statulu preotiescu și investitorescu.

La alte confesiuni din lumea civilisata, astfelu de institute suntu de multu radicate și prax'a dovedesce că ele suntu corespunditoare scopului. Acele confesiuni au fostu în placuta pozițiune a face îngrijirile recerute, — noua celor din dieces'a Aradului abia acuma ni-a succésu a ne pune poterile în miscare și fara ajutoriu strainu, din propriile nostre poteri am isbutitu a ajunge scopulu doritu; dovada acest'a, că dieces'a e

petrunsa de necesitatea seminariului; dovada, că guvernarea diecesei, de unde a ieșit ideea și s'a făcut propagand'a, este depusa în mani energioase, cari nu se obolesc când e vorba de luminarea poporului. —

Pana astăzi tinerii noștri sunt imprastiați prin cuartiere private; seraci'a nu îi lasă pe cei mai mulți a-si alege case și familii mai destinate, dela cari se-si împrumute însușiri potrivite cu chiamarea spre carea se dedica, o mare parte din ei vedu și se molipsesc de datine contrare spiritului chiamării lor; mai vertosu în orășii mari, în cari datinile creștinesci sunt scose din casele omenilor; simțulu religios e nădusit de idei contrare; unde evlavie e derisă și virtutea nerespctată, — în asemenea locuri dăcem, se cade să avem mai mare grijă de tinerii veniți la studii, ca să fie crescuți în spirit creștinesc, spre bucurie părinților și spre folosul bisericii și a poporului. — În zădar va obiecționa cineva, că creșterea seminariilor nu corespunde spiritului timpului de astăzi pentru că ar împiedica dezvoltarea simțurilor și ar schide pre omu din viața socială. Seminariul nostru nu intenționează să pună tinerilor pedeci d'a vieții în societate, d'a oprî legătură cu lumea din afară; scopul institutului nostru este să pună stăvilă tinerimii d'a cunoaște datinile stricătose, este — a îndrepta la ordine și disciplină, a usoră părinții în greutățile cheltuielilor, este — a întinde tinerilor înlesnirile posibile, ca să-și pună baze solide viitorului lor.

Scim, că cu noi dimpreună întregă diecesa se bucură de vestea acestor plăcută; ca diecesa săracă ce suntem, ne putem gratula noi însuși de rezultatele obținute până acum pe terenul cultural și ne rogăm lui Dumnezeu ca și de acum să ne stea întru ajutoriu spre a împlini și alte lucruri și fapte, ce tîntesc la luminarea și rădăcină poporului nostru mult cercat!

G.

Esamenele publice din școlile populare.

Pedagogii germani în timpul mai prosperu au inventat, că esamele publice la capătul anului școlar sunt superflue în școlile populare și fiindcă invenția e a germanilor, cari pe terenul didactic au aparut ca totu atâtea autorități, și în țara noastră a început să se facă propagandă pentru ea, chiar ai noștri bărbați de școală se ocupă de lamurirea acestei chestiuni. —

După legea de instrucție publică, la noi în țară sunt patru feluri de școli populare: confessionale, comunale, de stat și d'ale privatilor. În cele două din urmă ar avea înțeles să se schide publicitatea examenelor, pentru că sus-

ținătorii lor se pot prezenta la ele prin 2—3 bărbați, cari apoi ar raporta despre rezultat; în școlile comunale, fiindcă proprietarii sunt mulți, o întreaga comună, mai cu nevoie și-ar putea trimite reprezentanți; la examenele din școlile confessionale înse publicitatea se poate împiedica numai atunci, dacă ele sunt susținute din cutareva fond, asupra cărui popor nu dispune în mod autonom de exemplu cum sunt școlile romano-catolicilor susținute din fondul religios.

În ale noastre școli populare mai vertosu la cari contribuiesc mulțimea seracilor și a vedurilor în proporție cu numărul cel mic al bogatilor; la noi cari ne bucurăm de o autonomie completă biserică și viața noastră autonomă culminează mai vertosu în îngrijirea de școli și printr'ensele — de cultură poporului credincios; la noi, cari avem trebuința, ca să folosim toate ocaziunile spre a putea îndemna poporul la îmbrățișarea mijloacelor de luminare: eschiderea publicității dela examene ar însemna, a da școlilor noastre o lovitură grea, în urmă careia am avea să legăm un șir lung de ani spre a putea vindeca.

Un părinte din clasă înțeleptă, care cuprinde însemnătatea școlii, nu are trebuința d'a fi îndemnat ca să suporte greutatea investiției; un plugariu fără de carte înseamnă nu cunoaște folosul școlii, nici nu se interesează de ea, pruncii lui nu îi îndetoresc să cerceteze școlă regulată și deci frunții și carturarii din fruntea poporului fără de carte, ar greși foarte mult dacă nu ar sta întru împreună cu școlă a tuturor acelor elemente din popor, cari în urmă vitregității timpurilor — până acum se par cam instrăinați de folosul lumii provenite din școală.

În acele comune, unde investițiului și-a dat silința ca să se facă progresu cu pruncii din școală, de comunu se țin examene serbatoresci, chiar în zile de lucru părinții și frunții comune se prezintă ca asistenți, în dumineci și serbatori înse numărul asistentilor mai că egală cu numărul școlarilor. Unii se prezintă pentru curiozitate, alții cu dorul d'a auzi ceva lucru frumos, mai alții ca să vada progresul unui an și dacă inspectorul voiesc să se folosească de ocazia binevenită, câte investiții pot întinde poporului numai prin întrebările ce le va îndrepta băieților! — Într-o comună d. es. unde știe că domnește neînțelegere între oameni, e foarte la loc să se spică din istoria biblică înțelegerea cu turnul Babilonului; calamitățile timpurilor se examenează cu năzărul lui Iov bogatului; sirguintă cu albină și cu furnică, lenea cu leșii — din istoria naturală; unele

versuri si prose din legendarie cetite la intielesu asijderea sunt instructive si ascultate cu incordare. d. es. „greulusiulu si furnic'a“, „cum s'a pacalitu magariulu“ s. a. adese facu mai multa impressiune decâtu o predica séca si lunga; enararea unei intemplari din istoria romaniloru, esplicarea mesurorulu noue, resolvirea unei teme matematice dupa „regul'a societatii“ s. a. convingu pre parinti, că scól'a e folositoria si merita partinire si imbratfisiare. Unu inspectoru cu ocaziunea esamenorulu avea datina a scóte câte 2—3 cruceri din diferiti ani si a ii oferí scolariloru déca ei voru sci gací: de câti ani suntu acei cruceri? — Unu crestinu dintre asistenti nici de cum nu se potea impretení cu intrebarea inspectorulu si pana candu baiatii lucrau cu cret'a la tabla, scóse din sierptariu câtiva cruceri din aisei si apoi se apropia catra inspectorulu se gacésca densulu vrest'a baniloru lui. Inspectorulu ii dete scolariloru si fú mare mirarea crestinulu, candu unu baietielu de 7 ani a gacitu de câta vreme dsa pórtá crucerii in sierpariu; avea omulu nostru doui nepotiei, si din césulu acel'a ambii au fostu adusi la scóla si nu au paresit'o pana nu au invetiatu tóte câte se propunu intr'o scóla poporala; dintre acesti duoi nepoti astadi unulu e ostasiu si corespundéza cu frate-seu pe fia-care luna, éra cestu de acasa cetescé mosiulu seu din calendare si alte carti, éra betranulu nu incéta a dá multiamita lui Ddieu, că intr'unu césu bunu l'a povetiuitu ca se iee parte le esamenu.

Nunumai pentru publiculu nostru asistentu, — publicitatea esamenorulu este necesaria si pentru scolari. Esamenulu este unu terminu hotaritu pana candu elevii in acelasi anu au a cercetá scól'a; déca n'aru fi esamine, multi dintre scolari sub diferite preteste aru parasí scól'a, — totodata esamenulu este pentru elevi unu impulsu ca se invetie bine peste anu, ca nu cumva cu finea anului se patiésca rusine naintea parintiloru si altoru óspeti. — Invetiatoriulu asijderea si-dá mai multa silintia, déca scie că va se vina unu terminu, candu se va cere socóta publica dela densulu despre cele-ce a lucratu sub decursulu unui intregu anu. — Si ca se vorbimu adevératu, — insusi inspectorulu se semte atinsu prin respunsurile din esamene, cari respunsuri adeca multu aterna dela control'a si supraveghierea, cu carea inspectorulu a statu in fruntea scolariloru si a invetiatoriloru.

Esaminile deci din tóte punctele de vedere suntu de lipsa se se tiena la capetulu fia-carui'a anu scolasticu si chiar pentru aceea, si pentruca suntemu aprópe a incheiá acestu anu, pentru orientarea invetiatoriloru mai teneri, afu de bine cu referintia la modalitatea tienerii esamenorulu, a recomandá urmatóriele:

1) Esamenele se se faca in modu serbatorescu; scól'a adeca se fía curatíta si in câtu se póte — decorata cu crengi verdi, scolarii imbracati ca la serbatória.

2) Inspectorulu se se tiena stricte de terminulu pusu pentru esamenu, se nu se abata nici macar cu o óra dela terminu; se face rea impressiune atátu la scolari, câtu si la publicu, candu óre intregi trebue se astepte dupa conductorulu esamenulu, carele dupa-ce sosesc, indata incepe a face semne, ca se grabésca invetiatoriulu cu intrebările si respunsurile, pentrucă densulu mai are esamenu si in comun'a vecina.

3. Invetiatoriulu si parochulu se dispuna, ca pre inspectorulu se-lu astepte scolarii si publiculu, éra se nu se intemple cumva, ca inspectorulu se fía silitu a asteptá pana sosescu scolarii si parintii — la esamenu, in casulu din urma, precum si la cele insirate sub p 2)—multu se detrage din védi'a esamenorulu.

4. Se recere si e frumosu, ca indata dupa rogatiuni, care se fie scurte si anume nainte de amédiadi: „*Imperate cerescu*“, éra dupa amédiadi: „*Bine esti cuventatu*“ — si dupa cuventulu de deschidere a inspectorulu — indata se urmeze unu respunsu din partea unui elevu carele in numele conscolariloru sei se bineventeze pre inspectoru, pre parinti si pre óspeti. — Acést'a multu radica splendórea festivitatii.

5. In respunsurile eleviloru nu e bine se se amestece dispute, ci se se lase a responde pana la esauriarea temei; sofismele si ratiocionările óspetiloru potu se urmeze dupa esamine afara de scóla, candu este timpu destulu.

6. Déca suntu premie, acele se se impartie cu dreptate, fara privire in faci'a caruiva.

7. Dupa gimnastica se se lase ca obiectu mai pe urma cantarea, se se ingrijésca invetiatoriulu a alege piese frumóse estetice, cari atátu pentru cuvinte, câtu si pentru melodia se remana imprimate in ascultatori.

8) Incheierea se se faca asijderea in modu solemn; adeca mai antáiu unulu dintre scolari ori scolaritie se se róge de iertare pentrucă au intretienutu la densii publiculu, carui'a i multimesce pentru ostanelele puse in interesulu si spre binele loru; apoi incheia invetiatoriulu indemnandu scolarii la sirguintia, ascultare catra pariuti, cinstire catra cei mai betrani, a se ferí de societatea celoru ulitiareti, a se aratá că ei suntu scolari si se deosebescu de cei de pe ulitie; in presinti'a eleviloru multiamesce si invetiatoriulu pentru nisuintiele dovedite, apoi indémna publiculu a partiná din totu adinsulu acésta casa atátu de folositoria pentru inflorirea comunei,

9) In fine se cade ca unu fruntasu se multiamésca inspectorulu pentru ostanelele facute in-

tru cercetarea scoleloru si prezentarea lui la esamene.

10). In timpul din urma s'a introdusu prin mai multe locuri, de inspectoriu invita la esamene pre invetiatorii din comunele vecine; din mai multe priviri este buna datin'a acést'a dar mai vertosu e buna pentru aceea, căci printr'ens'a se sternesce in invetiatori emulatiune nobila d'a escelá cu invetiamentulu din scolele loru.—

11). Dupa-ce s'au indepartatu scolarii, inspectorulu se se folosésca de ocaziune a indemná poporulu, ca se radice salariulu invetiatoriului. Se se folosésca deci de argumente covingetórie, ceea-ce este usioru acolo, unde respunsurile scolilariloru au indestulitu asteptarile publicului.

Unu inspectoru.

Statutele societatii „Scól'a romana“ din Sucev'a.

§. 1. scopulu si resiedinti'a.

Scopulu societatii „Scóla romana“ este da lucrá pentru inaintarea invetiamentulu la poporatiunea romanésca din Bucovin'a.

§. 2. Realizarea scopului societatii.

Scopulu societatii se ajunge:

a) Prin incuragiarea, sprijinirea, infiintierea de scoli primare si secundare.

b) Din petitiuni si adrese cátra inaltulu guvern, cátra corporatiunile si persónele competente si chiamate de a lucrá pentru inaintarea invetiamentulu, prin discutarea interesselorú nóstre scolare in foi si in alte publicatiuni.

c) Prin stipendie, premie si alte ajutóre materiale acordate scolilariloru sermani dar' bravi, zelosi si talentati, mai alesu delá gimnasiile romanesci si dela scolile primare romanesci.

d) Prin cumperarea de carti si de utensilii, prin edarea de carti si publicatiuni didactice si folositóre pentru scolile primare si secundare.

§. 3. Midilócele materiale pentru realizarea acestui scopu.

Banii trebuintiosi si celelalte midilóce materiale se aduna:

- Prin taxele membriloru.
- Prin daruri felurite din partea ori si cui.
- Prin arangiarea de academii, concerte, baluri si alte petreceri.
- Prin colecte si tombole.

§. 4. Membrii societatii.

Memburu alu societatii póte fi fia-care persóna barbatésca séu femeiesca, corporatiune, societate sau comuna, care se va anuntia la presidiulu centralu alu societatii directu, séu la presidiulu unei filiali a ei si va primi de presidiulu centralu alu societatii. Presidiulu centralu póte refúsá primirea fara se spuie motivele. Membrii cari nu locuescu in Sucev'a, forméza conformu statuteloru acestora, filiale.

§. 5. Datorintiele membriloru.

Fia-care membru este detoriu;

- Se platésca pe anu anticipativu celu pucinu 1 fl., séu odata pentru totdeauna celu pucinu 10 fl.
- Se sprijinésca cu tóte puterile sale morale si materiale scopulu societatii.

§. 6. Drepturile membriloru.

Fia-care membru are dreptulu:

- Se iee parte la adunarile societatii, facédu propuneri, discutandu si votandu.
- Are dreptulu de alegere activa si pasiva.
- De a luá privire in tóte actele societatii.

Corporatiunile si alte persóne morale isi exer citéza drepturile prin unu delegatu alesu de reprezentanti'a loru, care trebue se se legitimeze.

§. 7. Esirea din societate.

Fia-care membru póte esi din societate ori si candu, anuntiandu acést'a presidiulu.

§. 8. Eschiderea unui membru.

Presidiulu comitetulu centralu are dreptulu selu eschida pe acelu membru, care nu-si implinesce datorintiele séu jignesce interesele societatii. In privinti'a membriloru face presidiulu filialei cátra comitetulu centralu propunerea respectiva. Celu eschisu póte inse recurá contra acestei decisiuni in terminu de patru septemani cátra juriulu societatii.

§. 9. Administrarea societatii.

Agendele societatii se administréza:

- Prin comitetele filialeloru.
- Prin comitetulu centralu alu societatii.
- Prin consiliulu de controla.
- Prin juriulu societatii.

§. 10. Filialele.

In fia-care satu, orasiu séu târgu alu Bucovinei, in care se afla celu putieniu 15 membri ai societatii, póte existá o filiala. Inicialu la constituirea unei filiale se póte face de ori-care membru alu comunei respective. Presidiulu alesu anuntia constituirea acést'a comitetulu centralu din Sucev'a, precum si auctoritatii competente din statu.

§. 11. Scopulu filialeloru.

Scopulu filialeloru este de a lati la poporatiunea romanésca cu succesu mai mare interesulu pentru tendintiele societatii. In acele orasie séu tergóri, in care exista o scóla secundara romanésca grijesce filial'a de interesele acestei scoli in intielesulu acestoru statute

§. 12. Presidiulu filialei.

Fia-care filiala alege in adunarea ordinara unu presiedinte, unu secretariu si unu casariu pe timpu de unu anu. Aceste trei persóne forméza presidiulu filialei. In filialele mai mari se póte alege, déca cere trebuinti'a, si câte unu substitutu pentru fia-care din acesti trei functionari. Demissionandu unu functionariu, are presidiulu voia a se completá din membrii filialei pentru timpul pana la adunarea ordinara.

Regulamentulu internu alu filialei si-lu compune presidiulu respectivu.

(Va urmá.)

D i v e r s e .

* Conferinti'a politica a romaniloru din comitatulu Aradului, Mercurea trecuta a fostu fórte sgomotósa in cátu presiedintele a aflatu de bine a amená tienera ei — pe diu'a urmatória. Au fostu presinti ca la 7—800 alegatori si au decretatu a pasi solidari la alegeri cu partid'a liberala din comitatu. In acést'a conferintia s'a candidat pentru cerculu Radnei dlu Ioanu Belesiu, in cerculu Iosasielului Constantinu Gurbanu.

* **Literariu.** „*Florile inimiei*“ este titlulu unei colectiuni de poesii de *Isata B. Bosco*, carele nu demultu in modu tragicu si-sfersi cursulu vietii sale. — Poesiile au aparutu in editur'a tipografiei diecesane din Aradu, de unde se si potu capeta cu 80 cr. exemplariulu. Venitulu curatu alu opului este menitu pentru seminariulu diecesei aradane si pentru fondulu de subventiune a profesoriloru dela gimnasiulu din *Beiusiu*.

* **Multiamita publica.** Bravulu dreptredintiosulu si iubitoriulu de biserică si scôla *Ilie Suciu* din comun'a subsemnata in dîlele trecute — dupa ce mai inainte s'a intielesu cu preotulu localu — a supriusu comuna respective s. biserică cu unu policantru cu 6 lumini in pretiu de 60 fl. v. a. unu ornatu fôrte frumosu, ce decoréza s. biserică, carea anca dela infiintarea ei eră cu totulu lipsita de unu asemenea ornatu; — prin acésta fapta démua de lauda a facutu dôue lucruri insemnate numitulu donatoru: un'a, că numele lui va fi memoritoriu in comuna alt'a că a crutiatu biseric'a de o suma insemnata, carea si asia dispune de unu capitalu neinsemnatu; deci prin acést'a i se aduce multiamita pofindu-i din adenculu animei, ca bunulu Ddieu se-i lungésca firulu vietii, ca si de aci inainte se mai póta ajutá si cinsti s. bis. cu mai multe obiecte frumóse placute lui Ddieu si ómeniloru. si se póta privi obiectulu donatu la multi fericiti ani, si la fapt'a acésta placuta lui Ddieu si ómeniloru se dee indemn u si celoralalti credintiosi. Secasiulu-Timisianu la 23 Maiu 1884. v. pentru comuna: Ioanu Capitanu preotu,

* **Estragemu din „Revist'a teologica“** urmatórele; S. Sinodu a santei nóstre biserici autocefale ortodoxe rom. de Orientu este deschisu pentru sesonulu de primavéra. De ast'a data acésta inalta auctoritate are fôrte multe chestiuni de unu interesu capitalu pentru S. nóstra biserică rom. pe care este chiamata a le resolvi, spre a se pune si biseric'a nóstra nationala pe basa solida si a i-se asigurá viitoriulu ei. Astfeliu de chestiuni suntu:

Organisarea invetiamentulu seminariulu, infiintarea facultatii de teologia, divisiunea si stabilirea par ochieloru, avisarea la midilóce materiale possibile pentru intretinerea preotiloru parochiali s. c. l.

* **Simeonu Gombosiu** fosta invetiatoriu in *Felnac (Fónlak)* pe mai multe ronduri certandu-se eu antisti'a com. pentru neregularitatea observata la incasarea salariuluu seu, mai târdiu s'a espectoratu asupra stapenirei si in cele din urma chiar asupra *Maiestátii Sale*. Judele comunalu *Meila Vuia*, casulu din urma l'a denuntiatu procurorulu din *Timisiór'a*. Joi'a trecuta s'a pertractatu caus'a finalminte naintea tribunalulu din *Budapesta*. Fiindcă martorii a pasionatu contra lui *S. Gombosu*, densulu fû judecatu la unu anu de inchisóre.

* **Memorandulu lui Dobranski.** Foile straine aducu scirea, că renumitulu *Dobranski* ar fi predatu inaintea guvernulu rusescu unu memorandum, prin carele între altele se recomenda a se tiene pentru ruthenii austriaci unu conciliu (congresu) nationalu bisericescu, prin carele apoi se se faca o apropiare catra biseric'a ortodoxa din *Russi'a*. — Intre altele si memorandumu se recomenda:

1). A se tiené consultare pregatitória, la carea se participe câte siese reprezentanti preoti si mireni din *Galicia*, *Bucovina* si *Viena*.

2). In acésta conferintia prealabila se se iee de base la desbatere statutele bisericesci ruse, romane si serbe si se se staverésca modulu constituirei unui congresu provincialu.

3). **Missiunea congresulu** ar fi, se staruiesca pentru radicarea elementulu mirenescu in causele bisericesci.

4). **Congresulu** se se dee dreptulu a alege pre metropolitulu.

* **Locuste in Rusia,** Cetimu din jurnale straine, că in *Russia* in cerculu *Curam pustiescu* locustele, cari venirà in numeru asia de mare in câtu soarele s'a intunecat de ei, si unu spaciu de 23 km. lungu si 12 km. latu se acoperi de ei ca si prin unu velu regru *Disposituni* se facura nnumai de câtu si 20.000 mii de ómeni se aduná la stirpirea locusteloru perniciose: —

* **Pentru-ce serbi cei mai seraci?** — O anecdota ne spune urmatoriele: Candu se adunarà odinóra tóte natiunele pe o campia lata se se consulte, cum se inmparte între sine bunatatile pamentulu, domnulu lumei intrebà prima-óra de greci: „Ce voiti greciloru?“ — „Pamentu multu, bogatu si fructiferu.“ „Si voi rusiloru?“ — „Imperiu mare si munti avutu in metale?“ „Dar tu ginte latina?“ „Geniu si bisericii.“ — „Ce ve trebue vóua anglesi?“ — „Marea.“ — „Si vóue francesilor?“ — „Că patri'a nóstre se fia mare si potinta.“ „Dar vóe Turci?“ „Campii, apa si cai.“ — „Si ce se ve dau vóua serbiloru?“ — „Dle despre acést'a nu ne amu consultatu aici, mai nainte trebue se ne cconsultamu acasasi se otarimu unanimu.“ — Ei anca si astadi se consulta si remasere cu cconsultarea.

* **Câtu cresce diu'a in Iuniu.** In Iuniu 1. (st. n.) sórele resari la 4 óre si 7 minute si a apusu la 7 óre si 48 minute, marimea dílei face 15 óre si 41 minute in 21 cându sórele si-ajunge la declinarea cea mai mare a sa; diu'a va fi mai lunga si nóptea mai scurta anume sórele va resari la 4 óre si 2 minute va apune la 8 óre astfeliu diu'a va tiené 15 óre si 58 minute. Apoi da de aci inainte díua scade treptatu cu 5 minute asia in câtu la finea lunei sórele va resari la 4 óre si va apune la 8 si diu'a acum va tiene numai 15 óre si 4 minute.

* **Speculatiunea unui antiquariu.** Unu aristocratu din *Berlinu* eredí dopa unu unchiu alu seu intr'altele, si o icóna de miniature, pentru care unu antiquarin din *Francfurtu* i-promise indata. 14,000 marce. Contele inse n'avú lipsa de bani, căci moscenirea ereditata dupa unchiulu seu fû considerabila. Nu peste multu trecu inse avutia si contele avu lipsa de bani, tramise deci miniaturulu la antiquariu declarandu-i intr'o epistóla că acum i-da miniaturulu pentru 14,000 marce; antiquariulu i-retramite peste cateva díle unu pachetu cu respunsu, ca acum nui póte dá mai multu de 10,000 marce; de e convoitu contele se tramita miniaturulu impachetatu cum la primitu la bijitariulu *X. Z.* de nu atunci despacheteze minitariulu. Contele iritatu spinteca pachetulu; lacrutí'a eră góla si in fundu-i unu micu papiru, cu urmatórele síre: „Asiadara totusi vi-dau 14,000 marce“. Antiquariulu traicura a voitu se se folosésca de cris'a de bani a contelui si fiindcă n'a voitu se ajunga miniaturulu in man'a altui'a s'a folositu de astfeliu de selaina. Contele de eră unu omu lacomu de bani trebuia se dae miniaturulu cu 10,000 marce, perziendu 4000 mii marce.

* **Calistratu.** Se va judecă de catra S Sinodu Sâmbeta 26 ale curintei, la ora 2¹/₂ p. m. Siedinti'a este publica, ér localulu de judecata este in curtea bisericii St. Dumitru strada Carol 1.

* **Statistic'a Romaniei pe anulu 1881.** Oficiulu centralu de statistica a datu la lumina o brosiura intitulata *Misicarea poporatiunei din Romania'a pe anulu 1881*, din care estragemu urmatóarele cifre statistice: În anulu 1881 s'au celebrat in tiér'a intréga 41.067 casatorii, dintre cari 5,627 in orasie si 34,440 in sate adeca 2,325 casatorii s'au celebratu mai multu in anulu 1881 de câtu in anulu 1880. Lunele cele mai fecunde in casatorii suntu: Februarie (12,870), Ianuarie (10,618), Aprilie (564), si Martie (224)

Dupa vârsta, cele mai numeróse casatorii s'au seversitu intre 18 si 35 ani si mai alesu intre 25 si 35 ani — pentru poporatiunea urbana.

Sub punctulu de vedere alu instructiunii, cifrele suntu intristatóre: in poporatiunea orasieloru, dintre cei casatoriti in acestu anu 1881, 3,301 barbati sciéu se scrie si se semneze, ér 2,326 nu sciáu; ér dintre femei 1.959 sciáu si 3,668 nu. In poporatiunea rurala 5,175 barbati au sciutu se scrie si se semneze, ér 31,261 n'au sciutu; ér între femei 1,187 numai sciáu carte; restulu de 35,253 nu sciáu nici se semneze.

Totu in acestu anu 1881 s'au nascutu in intrég'a tiéra 192,504 copii: 31,180 in orasie, ér 160,824 in sate. Aceste cifre puse alaturi cu cifr'a mortiloru din acestu anu — 123,390, dà 68,614 mai multi nascuti de catu morti. Comparata cu cifrele anului 1880. in anulu 1881 s'au nascutu 20,764 copii mai multu; deci 8,014 nascuti au remasu in 1881, — mai multu de catu in 1880, in raportu cu cifra mortiloru.

Dupa sexu din cifr'a nasceriloru de mai susu: 100,364 au fostu baieti iar 91,610 fete.

Dupa lege: 192,506 suntu copii legitimi, ér in su-de 3,204 pentru orasie si 5,744 pentru sate, suntu copii naturali; aceste cifre vorbescu despre destrabalarea moravuriloru ce bantue mai alesu orasiele: 3,204 copii naturali la 23,466 legitimi, pentru orasie; ér 5,142 naturali la 155,040 legitimi pentru sate.

Cifr'a copiiloru gasiti se urca la 552: 286 baeti 266 fete. Impartite pre orasie cifrele cuprindu o elocuentia misteriósa: Iasiulu represinta 333 copii gasiti, pe candu Bucurescii numai 55! Se fia acést'a din caus'a că in Iasi esista o *cuthie* care culege copii gasiti?

Nascerile gemene s'au urcatu la cifr'a de 1943, ca 2026 baeti si 1862 fete. Nascerile trigemene — adeca nascerile de 3 copii de o data — se urca la cifra de 33, cu 54 baeti si 46 fete.

Dupa religiune — cifr'a copiiloru nascuti se desparte in: 176,479 ortodoxi; 3,828 catolici, 495 protestanti, 167 armeni, 207 lipoveni, 1,650 mohamedani, si 9,178 israeliti. Cifra de 123,390 cuprinde: 66,107 barbati si 57,883 femei si impartiti pe localitati: 29,097 pentru orasie, ér 98,293 pentru sate Comparati cu nascerile, au fost in orasie 91.180 nasceri pentru 25,097 morti; iar in sate 160,824 pentru 98,393 morti.

Intr'unu modu comparatu, dintre cifra mortiloru 76,919 au fostu necasatoriti; 31,466 casatoriti, ér 14,005 veduvi; 113,270 ortodoxi; 3,068 catolici; 308 protestanti; 142 armeni; 192 lipoveni; 1520 mahomedani; 4859 israeliti, etc.

Dupa vrêsta: 20,379 copii pana la 3 luni; 23,319 între 1 si 5 ani.

Nascuti morti in anulu 1881 au fostu de 1950, adeca: 1,689 legitimi; 222 naturali si 19 gasiti morti.

* **Nou remediu contra filoxerei.** — Eta unu remediu, si cu totulu neasteptatu, in contra parasitulu devastatoriu. Inventatoriu d. Vilallongue, care povestese cam astfeliu succesele supriindietórie pe cari le-a dobanditu inaintea unei multimi de martori, gata a proclamá adevéru. In 1882 dóue vii, ale caroru vitie nu mai dadeau semnu de viétia, fura supuse operatiuniloru dlui Vilallongue, operatiuni cari consistau a bate cu putere pamentulu. Dupa dóue batái, viile in lun'a Aprilie 1884 presentau unu aspectu minunatu si-si reluasera infatisiarea loru primitiva. — Comunicarea facuta de dlu Vilallongue Academieii de sciintie francese este prea scurta pentru ca se se póta pretiui pe deplin mecanismulu si efectulu acestoru batái. Nu e mai putinu adevératu inse (si lucrulu e de multu cunoscutu) ca nise sguidituri poternice potu ucide fiintiele vetiuitórie in unele mediuri, precum pamentulu si ap'a.

* **Sióreci mancatori de bani.** — In dílele trecute unu lucratoriu dela fabric'a de bere a dlui Gh. Garoiu, care din tóte economiile lui, de cine scie câtu ani, avea agonisiti 2200 de lei noi in bilete de banca, s'a presintatu cu ele la Casieri'a generala transformate aprópe in pulbere; numai 2 bucáti de câte 100 de lei mai remasese intregi si vr'o patru coltiuri din câte 100 de lei. Nenocitulu lucratoriu avea puse 22 de bucati de bilete câte 100 de lei suptu o saltea in camer'a unde dormea. Siórecii cari mrosise că intr'unu pachetu ce erá ascunsu p'acolo, in care continea bilete de banca, profitau in timpulu dílei si in absinti'a proprietariulu loru de le rodeau, pana cand le-a facutu prafu mai pe tóte. D. cassearu si-a declinat competinti'a d'a judecá siórecii pentru delictulu comisu. I s'a recomendatu inse se se duca la Banc'a centrala, unde póte se-lu despagubésca cu o parte, adeca câtu ar valorá prafulu de bilete ce i-a mai remasu. (*Messengerulu Brailei*).

* **Ventu rotativu.** In Asia, cerculu akyab, in dílele trecute vení repentinu unu ventu rotativu si incepú a resturná tóte furiosu. Intr'altele resturná 2000 casi, si stricá 6000. In acestu viforu mare perirá 25 ómeni.

Concursu.

Pentru ocuparea a dóue posturi de invetiatoriu: unulu la scóla romana poporala gr. or. din *Dognecea*, si altulu la cea din *Padina-Matei*, de sub patronatulu societatei privilegiate a calei ferate de statu austriacu ungar.

Emolumintele pentru fiacare postu suntu:

- Salariulu ficsu de 300 fl. v. a. pe anu;
- Cortelu naturalu, séu 80 fl.—v. a. bani de cortelu si
- 20 metri volum. lemne de ars, avendu alesulu invetiatoriu a tiené scóla de Dumineca (de repetitiune) fora vre-o alta remunerare.

Doritorii de a ocupá aceste posturi, au se-si substérna recursele scrise cu man'a loru propria Administratiunei (Oberverwaltung) societatei privilegiate

a calei ferate a statului austriac ungaru din Oravicza — cea multu pana la 6 Iuliu 1884 *st. n.* provideute cu testimoniu de calificatiune, cu un atestatu că posedu deplin'a cunoscintia a limbii romane si magiare, precum si cu un atestatu demnu de crediementu despre purtarea lor corecta si morala.

Oravicza montana, la 1 Iuniu 1884.

Administratiunea

societatei privilegiate a calei ferate a statului austriac ungar.

Pentru deplinirea postului invetiatorescu din Comuna *Aldesci*, cu fili'a *Voivodeni*, in protopresbiteratulu Bnteniloru prin acosta se deschide concursu cu terminu de alegere pe 10 Iuniu a. c.

Emolumintele sunt: in bani gata dela Aldesci cu fili'a Voivodeni 115 fl. 50 cr. pentru naturale rescumperate in bani gata dela Aldesci cu fili'a Voivodeni 107 fl. pentru scripturistica 6 fl. pentru curatoratu 8 fl.—In diurnele conferintiei invetiatoresci 4 fl. Pamentu invetiatorescu $\frac{1}{2}$ sesiune fénatiu.

Dela recurrenti se pretinde se fia preparandi absoluti si cu esamenu de calificatiune, se aiba atestatu de limb'a magiara, precum si atestate despre portarea lor de pana acuma.—

Era pana la alegere se se presentedie in vreo Dumineca ori serbatore la sânt'a biserica in Aldesci pentru de a-si arată desteritatea in cantari si tipicu. Recursele se se trimite la D. adm. protop. M. Sturza in Buteni (N. Butyin)

Aldesci, la 26 Aprile 1884.

Comitetulu parochialu-

In contielegere cu mine: **Mihailu Sturza**, m. p. protopupu.

Conformu ordinatiunei Venerabilului Consistoriu diecesanu alu Caransebesiului din 2 Martie a. c. Nr. 47 B. se escrie concursu pentru indeplinirea postului de parochu in parochia de clasa a III. din comun'a *Ghermanu*, protteratulu Versetiului cottulu Timisiului cu terminu de corcurare pana inclusive 17 Iunie *st. v. a. curg.*

Emolumintele impreunate cu acestu postu sunt:

a). O sesiune de 35 jugere pamentu aratoriu, si platiu parochialu intravilanu.

b) Birulu parochialu si stol'a usuata dela 70 de case si din fili'a *Jamulu-mare* asijderea birulu si stol'a usitata dela 17 case.

Doritorii de a concura la acest post, au a-si trimite suplicile de concursu instruate conformu statut. organicu si regulamentulu pentru parochii si adresate comitetulu parochialu, prea On. Domnu prptopresbiteru Ioane Popoviciu, Mercina per Varadia pana la terminulu indicatu.

Ghermanu in 9 Maiu 1884.

In contielegere cu mine: **Ioane Popoviciu**, m. p. protop.

Nr. 159 B.

La rogarea poporeniloru se escrie de nou concursu pe vacant'a parochia de a III clasa din *Abramulu-superioru* cu filiele *Chiribisia* si *Cohanu*, in protopresbiteratulu Oradii-mari, comitatulu Bihoru, — a carei'a dotatiune anuala statatoria din pamentulu parochialu si stolele usuata in calculu diametralu egaléza cu 548 fl 80 cr.

Recurrentii suntu avisati, recoursele adjustate conform Stat. org. si regulamentulu parochialu pentru

parochie, si adresate comitetulu parochialu din *Abramulu superioru*, — a le trimite subsemnatulu Consistoriu in Oradea-mare, (N. Várad) in terminu de 30 dile dela prim'a publicare a acestui concursu.

Oradea-mare, 3/15 Maiu 1884.

Consistoriulu gr. or. Oradanu.

Ieroteu Belesiu,

Vicariu Eppu.

Pentru deplinirea parochiei *Sérbesci*, impreunata cu *Verzarii de sus*, in tractulu protopopescu alu Vasconulu in urmarea incuviintiarei consistoriale din 26 Martiu a. c. Nr. 399 B. se escrie concursu cu terminu de alegere pe 10/22 Iuniu a. c.

Emolumintele sunt: 1) dela *Sérbesci* sub nume de biru preotiescu câte 1 fl. dela tota cas'a si stolele indatinat 2) dela *Verzari* asemenea câte 1 fl. dela casa si stolele. Numerulu caselor in ambele comune e 131.

Recursurile adjustate cu documentele necesarie suntu a se tramite la subscrisulu protopopu in Beiusiu pana la 9/21 Iuniu a. c.

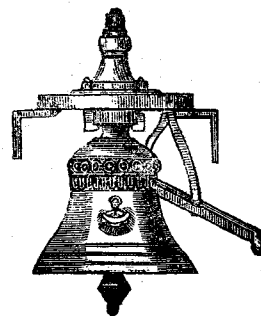
Datu in Beiusiu la 3 Maiu 1884.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu mine: **Vasiliu Pap**, m. p. protopopu.

Am onbre a me recomandá P. T. publicu ca tornatoriu de

CLOPOTE

(CAMPANE)

de ori ce marime si tonu, in forma eleganta si pe langa celu mai moderatu pretiu.

Clopotele pregatite din metalulu inventatu de mine au preferintia si rivalisedia cu clopotele facute din ori ce metalu pana acum cunoscuta, atatu pentru tonulu loru curatu si strebatatoriu, catu si pentru duraveritatea loru.

Duraveritatea clopotelor se promovéza chiar si prin sistemulu mai nou de adjustare, de dupa care, clopotulu, fie catu de mare, se imannéza forte usioru si se póte întorce, si de dupa fiesare întórcere limb'a bate la altu locu, prin ce clopotulu e feritu de crepare si tiene de done si chiar de trei ori mai multu decâtu clopotele facutu dupa sistemulu vechiu.

Pentru tonulu curatu si strebatatoriu conform dorintiei, precum si pentru duraveritatea clopotelor pregatite de mine, cavezu pe timpu de diece ani.

HÖNIG FRIEDERICH junior,

fabrica de pusce de apa si tornátore de clopote si metale.

Aradu strad'a Rákoczi.